

суми, които достигнаха до 37,798,667 л. 65 ст. (балансът от 22 септември 1902 г.), или държавата спасяваше банката, като я дари с закона от 13 ноември 1899 г., отменен едва на 29 ноември 1902 г.... Едно обаче остава безспорно, а то е че маса предприятия, на които платежител съвпадна с епохата на повишено ажио, което от 4% преди издаване на сребърните банкноти, достигна до 11% в края на м. декември 1899 и до 14% през 1901 г., претърпяха огромни загуби, вследствие на което се яви протестът на търговците и индустриалците⁸⁾.

Тъкмо на онова време падат едни от най-големите загуби за самата банка: независимо от загубите в размер на 678.4 хил. лв. през 1900 г., 176.9 хил. лв. през 1901, 2.6 хил. лв. през 1902 и 575.0 хил. лв. през 1903 г., които сж били приспаднати от допълнителния запасен капитал, Б. Н. Банка е претърпяла такива и от ажио, в размер на 250.2, 270.3 и 521.4 хил. лв. през 1900, 1901 и 1902 г. г. съответно.

Благодарение на богатият урожай на царевичата през 1901 г. и изобилната реколта на зърнените храни изобщо през 1902 г., изгубеното в 4-ти неурожайни години (1897—1900) равновесие в паричното тържище на България начена да се подобрява: търговският баланс на страната от неблагоприятен става благоприятен за нея. Независимо от това, през 1902 г. се реализира отдавна замисленият държавен заем. Б. Н. Банка, след като получи вземането си от държавното съкровище, отведнаж се намъри с една наличност от 32 мил. лв. (заедно с сумите при странните и кореспонденти). При тези обстоятелства отменението на закона за обмянаване на златните банкноти с сребро от 13 ноември 1899 г. оставаше дѣло на едни формалности. Заедно с това и ажиото от 13.25% през мѣсец април 1902 г. се понижи до 1.50% през м. ноември сжщата година.

По-късните разпореждания на банката касателно банкнотната ѝ функция имаха за задача: 1) да се увеличи общата сума на банкнотите в обращение в норма 3 вмѣсто 2 пѣти от сумите на основания и запаса и капитали⁹⁾, до като се достигна днес да бѣде, по чл. 10 от закона за банката от 10.II.1906 г., неограничено; и 2) да се обезпечи с 50% (вмѣсто 33 1/3%) емисията на банкнотите от сребърния еталон.

След тези кѣси бѣлѣжки от чисто догматически характер, нека видимъ какво говорятъ числата за фактическото развитие на банкнотната операция на Б. Н. Банка.

⁸⁾ Вж. Рѣшенията на делегатите, избрани от търговците, индустриалците и занаятчиите на градовете София, Русе, Пловдив, Варна, Бургас и Шумен, за отменението на закона от 13 ноември 1899 и пр., София, 1899. Въ събранието за тази цѣль, държано на 7 декември 1899 год. въ София, търговското сѣсловие, до колкото то можеше да бѣде представено от бюрата на търговските камари, прѣдяви по официоуенъ редъ между другите си искания и тѣзи: а) „да се отдѣли Б. Н. Банка от държавното съкровище и за въ бѣдаше да не авансира никакви суми на правителството“ и б) послѣдното да сключи заемъ на „какви да било условия“ и да повърне на банката дължимата ней сума, която да бѣде употребена за въ полза на населението. (Вж. цитираната брошура, стр. стр. 10 и 11).

⁹⁾ Законната норма от 2 пѣти основния и запасенъ капиталъ на банката бѣше прѣвишена още прѣзъ 1901 г. (балансът от 22 августъ 1901 г.). Издаването на указа подъ № 20 отъ 2 февруарий 1903 г., не публикуванъ при туй въ „Държавенъ Вѣстникъ“, имаше за задача само да оформи едно сжществуваще вече беззаконие. Освѣтъ това, както ще видимъ на друго мѣсто (§ наличностъ въ касата), нарушавани сж били и онѣзи членове на закона и устава, които сж задължавали банката да държи металъ въ касите си въ размѣръ на 1/3 отъ сумата на банкнотите въ обращение.